

INTERFERÈNCIA, ORTOGRAFIA I GRAMÀTICA

El propòsit d'aquesta comunicació és mostrar la implicació lingüística que comporta l'acceptació d'unes formes gràfiques que són conseqüència de l'adopció d'un sistema de composició per prefixació, diferent del general, a partir de mots amb epètesi inicial. Mots com *escola*, *estructura*, *eslavisme*, *esportiu*, presenten una vocal àtona inicial d'origen epentètic. Aplicant les regles gramaticals de composició del català,¹ el resultat que cal esperar són mots com *autoescola*, *subestructura*, *paneslavisme*, *poliesportiu*, formes que, en canvi, no apareixen al *Diccionari de la llengua catalana* de la GEC, diccionari que s'ha convertit, pel volum d'entrades lèxiques i pel prestigi de l'entitat que l'edita, en l'obra de consulta més generalitzada.

Totes les llengües estan exposades a interferències de diversa consideració. Aquesta influència forana es considera un perjudici greu, sobretot per a les llengües sotmeses. De vegades, fugint de la influència i esquivant la interferència de la llengua dominant, hom proposa solucions més acostades a altres llengües que, des d'una certa perspec-

1. Els criteris fonològics, morfològics i semàntics no coincideixen a l'hora de fer una classificació única i marcar una divisió clara entre composició i derivació. Vegeu J. MASCARÓ, *Morfologia* (Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 1986), § 19 i 20. Es tracta, en la majoria dels casos, de mots amb prefixos i formes prefixades, tot i que el fenomen es pot estendre a tota la prefixació pròpiament dita.

tiva, es consideren més «inofensives». S'afavoreix així una altra mena d'interferència que, normalment, és acceptada.

En el procés de fixació normativa, s'ha recorregut a l'estudi d'altres sistemes lingüístics. En principi, aquesta és una bona estratègia i es poden establir paral·lelismes; però cada llengua té la seva gramàtica i les semblances reals de l'estructura d'una llengua amb la de les seves veïnes no necessàriament corresponen a les nostres expectatives. Els trets comuns que tenen les llengües emparentades —en aquest cas, les romàniques— les acosten en uns casos i les separen en altres, independentment que aquestes semblances o dissimilituds siguin interpretades com a interferències o desviacions provocades per un mal veïnatge.

La interferència sobre el català exercida per la llengua castellana ha estat estudiada des de diversos punts de vista. Un cop coneguda aquesta influència, hom pot decidir en el terreny normatiu d'acceptar-la o no, segons els casos, seguint una actitud més o menys restrictiva. Però qualsevol via, per molt estricta i anticastellana que sigui, no ha de perdre de vista que l'estructura lingüística de dues llengües de la mateixa família té indefectiblement algunes semblances i que, per tant, similitud no implica, necessàriament, interferència. El que cal és estudiar-ne el comportament dins el propi sistema i veure'n la coherència interna. Com diu Coromines, «per damunt de tot, els problemes plantejats en el camp de la filologia catalana els haurà de resoldre (cal dir-ho?) [el text va adreçat al Sr. E. Guiter] estudiant precisament la filologia catalana».²

Tothom sap que la forma gràfica i les normes ortogràfiques d'una llengua determinada són una convenció externa a la llengua mateixa. Des d'un punt de vista lingüístic, conèixer una llengua implica conèixer la seva gramàtica, però cap regla ortogràfica no es dedueix d'aquest coneixement. Podríem decidir de canviar fins i tot d'alfabet i el català continuaria tenint exactament les mateixes característiques, la qual cosa vol dir que, al capdavant, la forma gràfica no hauria de poder

2. J. COROMINES, *Normes lingüístiques catalanes: ni antifranceses ni anticastellanes*, dins *Lleures i converses d'un filòleg* (Barcelona, Club Editor, 1971), pàgs. 83-94.

influir sobre la llengua.³ Per tant, la comoditat de tenir unes regles ortogràfiques úniques, acceptades i consolidades de fa temps, serveix molt, moltíssim, però exclusivament, per a tenir un sistema comú fàcil —un cop après— de lectura i d'escriptura, en definitiva, de comunicació.

D'aquest fet, però, no es pot inferir cap defensa de modificació de la normativa establerta ni, menys encara, de relaxament o desídia cap a la forma gràfica de la llengua, justament pel poder que ha mostrat tenir sobre la llengua parlada. És habitual als mitjans de comunicació o en al·locucions públiques sentir la pronúncia forçada de *setmana* i *arbre*, per exemple, intentant llegir o pronunciar lletra per lletra, quan la forma comuna és [səmmánə] i [ábrə]. És, doncs, per la transcendència i les repercussions lingüístiques que pot arribar a tenir la lletra escrita que cal vetllar per la coherència de la forma gràfica i de les seves normes i mantenir-la, i desterrar la idea segons la qual la forma oral de la llengua parteix de la seva forma escrita.

Des d'aquest punt de vista, les normes ortogràfiques mai no han d'entrar en conflicte amb les regles gramaticals d'una llengua. Sovint hom ha confós ortografia i gramàtica perquè en els nostres manuals s'inclouen, justificadament, tots dos aspectes. Moltes vegades les regles ortogràfiques i gramaticals s'hi expliquen indistintament. Per exemple, quan hom diu que el plural d'un mot agut masculí acabat en *-s* es forma afegint una *s* i el sufix *-os*, indicant-hi la forma de plural i la representació ortogràfica alhora, n'és una mostra claríssima.

Les normes ortogràfiques són coherents amb elles mateixes, però completament externes a les regles gramaticals i als processos lingüístics. Així, la convenció d'escriure una *essa* o dues en determinades circumstàncies té una certa relació amb l'aparició lèxica d'una *s* sorda, però no és inherent a aquest fet ni als processos de sonorització i ensordiment d'aquesta sibilant. Escrivim sempre una *essa* en posició final de mot —per exemple, *cas* i *nas*— ajustant-nos al procés general d'ensordiment en aquesta posició, però independentment de l'origen

3. En tenim exemples en llengües eslaves amb alfabet ciríl·lic o llatí, en l'àrab maltès amb alfabet llatí o en el turc, que canvià d'alfabet l'any 1928, etc.

lèxic de la sibilant i d'altres processos de sonorització en fonologia de la frase. Aquest procés d'ensordiment també afecta els sons oclusius i, en canvi, tenim mots acabats en *t* i *d*, *p* i *b*, i *c* i *g*.

En qualsevol cas, les normes ortogràfiques no representen els processos gramaticals, però s'hi han de sotmetre, no els poden contradir. La seva funció és precisament la de facilitar la lectura i l'escriptura i aquesta lectura ha de ser una forma real de la llengua oral.

Si bé els processos fonològics no sempre tenen correlat en una norma gràfica perquè són variables segons els contextos i la forma gràfica de la llengua és fixa, aquesta forma gràfica ha de tenir necessàriament tot allò imprescindible per a la pronunciació, en el sentit que no podem llegir res que no sigui escrit. Així, per exemple, les normes d'apostrofació reflecteixen alguns casos d'elisió de vocal,⁴ però no pas tots. D'altra banda, es pot elidir en la pronúncia una vocal gràfica però no a l'inevitable. En aquest cas concret, mai no es pot aplicar l'apostrofació quan no hi pot correspondre cap procés d'elisió vocàlica. Així, les suposades excepcions a aquesta regla no ho són des del punt de vista dels processos generals en fonologia de la frase. Generalitzar i representar gràficament tots els processos d'enllaç i d'elisió vocàlics fóra una simplificació, en el sentit que acostaria la llengua escrita a l'ús oral, però complicaria el sistema ortogràfic fins a tal punt que el faria completament inviable, fins i tot sense tenir en compte cap altra consideració.

Com hem dit, les regles ortogràfiques són una convenció que no afecta l'estructura de la llengua. Com a fenomen aliè, aquestes regles no tenen una relació biunívoca amb les regles gramaticals, però sí que les han de prendre en consideració per tal de permetre un ús que s'ajusti a una locució real del català. Per exemple, escrivim *-r* final a *color*, *fuster* i *mentider* no només perquè tenim *coloraina*, *fusteria* i *mentidera* sinó perquè és la forma més respectuosa i unificadora de les variants dialectals; dit d'una altra manera, perquè és més simple ometre el so corresponent i adequar així la lectura a la forma oral d'un

4. No és el lloc adequat ara de justificar si es tracta d'elisió o de no aparició d'una vocal.

dialecte que no pas haver-lo de recuperar en el procés de lectura perquè s'ajusti a la forma oral d'un altre dialecte. Així, la regla ortogràfica coherent aplicada a aquest cas és la que marca gràficament la *r*, que pot llegir-se o no segons els casos. No escrivim, en canvi, *-n* que ha patit el mateix procés, perquè el fenomen s'ha estès a tots els dialectes. Generalitzant, una normativa ortogràfica és més senzilla com més informació gràfica conté i no a l'inrevés.

Aquestes consideracions generals són la base per a discutir la forma gràfica de mots com, per exemple, *subspontani*, *substació*, *subspècie*, *panslau*, *superstructura*, *interstel·lar*, *interspecífic*, *hiperstàtic*, *hiperspai*, i *antiscombútic*, *polisportiu*, *autostop*, *autoscola*, *infraestructura*, *parastatal* i les raons lingüístiques en què es recolza. Es tracta de compostos el segon element dels quals és un mot que comença amb una vocal d'origen epentètic i, en canvi, apareixen escrits sense aquesta vocal. Atenent-nos a aquests exemples i molts altres de similars, sembla que el fenomen abasta els compostos a partir d'aquests mots amb formes prefixades o prefixos⁵ dels anomenats tònic —encara que no necessàriament tenen accent—, és a dir, els que pertanyen a la classe dels que no tenen reducció vocàlica, tot i que alguns casos, com *sub-* i *bi-*, són difícilment classificables. Aquest, doncs, sembla un cas en què la regla de formació de mots del català no ha estat respectada per la forma gràfica, a causa possiblement de la influència de les solucions de les llengües preses com a model —anglès,⁶ francès, italià—, influència potenciada per la tendència, en molts altres casos absolutament lícita, d'allunyar-se del model castellà amb el qual coincideix.

Una gran quantitat de mots procedents de l'anglès, del francès, etc. i, fins i tot, del llatí i del grec, han estat incorporats més o menys

5. D'ara en endavant el terme prefix és usat en sentit genèric.

6. Tot i que l'anglès no és una llengua romànica, s'ha tingut sovint en compte tant pel volum de vocabulari llatí incorporat a l'anglès amb què es construeixen aquests tipus de compostos com per la quantitat de mots d'aquesta llengua incorporats al català.

recentment al català seguint els processos generals propis de la llengua. Tots aquells que comencen en s+consonant són sotmesos a un procés natural d'adaptació que consisteix en una epèntesi vocàlica, ja que el català no admet aquests grups consonàntics en posició inicial. Aquesta vocal epentètica és /ə/ en català oriental i s'escriu normalment *e*.

Les regles d'aparició d'epèntesi en català i castellà no són, ni de bon tros, idèntiques. El català accepta de forma natural consonants i grups consonàntics de diversa combinació en posició final, mentre que l'espanyol rebutja pràcticament tots els grups, limita la classe de consonants i, en l'adaptació dels mots d'aquestes característiques, opta per l'epèntesi vocàlica o la caiguda dels sons consonàntics. Però en l'epèntesi inicial, el català i l'espanyol es comporten semblantment i, en aquest cas, s'allunyen del sistema del francès i de l'italià, que sí que permeten aquests grups consonàntics en posició inicial. En aquestes dues llengües, doncs, no es produeix epèntesi vocàlica en els mots amb aquest grup inicial i per tant, lògicament, tampoc no n'hi pot haver en els seus compostos i derivats.

La composició és un dels mecanismes de formació de mots del català. Aquest mecanisme forma part de la gramàtica, de manera que tot catalanoparlant, que coneix implícitament les regles d'aquesta gramàtica, pot construir mots nous perquè sap discernir entre mots ben formats i mots mal formats. Aquest mecanisme es caracteritza pel seu caràcter regular, productiu, i per l'acompliment de les regles que garanteixen l'estructura interna dels mots formats de nou. Així sabem que *paperofòbia* és un mot català ben format —encara que no sigui al diccionari—, perquè, a partir d'uns elements coneguts —*paper* i *fòbia*— i coneixent les regles de formació d'aquesta mena de compostos —afegir el morfema /-o/ al final del primer element—, el resultat és perfectament genuí i acceptat com a normal per a qualsevol catalanoparlant, encara que no l'hagi sentit mai. Les condicions per a poder crear mots per prefixació —i, en general, per composició i derivació—, són, d'una banda, que aquests elements existeixin com a mots i com a prefixos productius a la llengua i, de l'altra, que el significat del mot nou format s'ajusti a la combinació lògica dels dos components, és a dir, que el significat sigui compo-

nencial. Aquestes condicions s'han de donar sempre, independentment de la procedència clàssica o forana dels elements compositius.

Naturalment, existeixen altres mots compostos amb una estructura molt desgastada i amb un significat no gens componencial. Es tracta dels mots que Fabra caracteritza com a mots compostos que «el català ha manllevat del llatí escrit»,⁷ sotmesos ja a les regles de composició en la llengua d'origen i no a les de la nostra; però, a més, molt desgastats, perquè «el procés històric tendeix a fer reduir l'estructura interna i a introduir elements idiosincràtics en detriment del caràcter regular».⁸ Així tenim *admetre*, que reconeixem com a compost perquè tenim, d'una banda, *adduir* i *adherir* i *ometre* i *permetre*, de l'altra. Però, en canvi, no podríem mai encunyar de forma regular i productiva paraules a partir d'aquests elements i, per tant, són aberrants formes com **adstruir* o **dimetre*, tot i que tenim, per exemple, *obstruir* i *diferir*.

El caràcter tècnic dels mots científics fa que sovint no estigui a l'abast del parlant usual la seva incorporació pels mitjans habituals, perquè els elements que entren en la composició i el resultat final tenen característiques particulars i són d'un ús i d'una comprensió generalment molt restringits.

Tot i que les regles de composició s'hi han de respectar, el caràcter restrictiu i de vegades innovador tant dels elements lingüístics com d'allò a què fan referència fa que puguem parlar de creació i formació de mots de laboratori. Així tenim *hipermnèsia*, *oto-rino-laringòleg*, *n-butanol*, etc. En aquests casos els elements es manlleven sovint d'altres llengües o bé, encara que propis, són usats en un context desacostumat i el resultat mostra una estructura que no és habitual a la llengua.

No cal dir que només s'utilitza aquesta tècnica, que anomenem de laboratori, quan la llengua no disposa dels elements ja adaptats o, havent-los incorporat, no s'han generalitzat. En aquest sentit, la creació

7. P. FABRA, *Gramàtica catalana* (Barcelona, Teide, 1956), § 155.

8. J. MASCARÓ, *op. cit.*, § 21.

d'un terme, simple o compost, encara que sigui molt tècnic, ha de recórrer primer als mecanismes naturals productius i, només si això és impossible, sotmetre's al sistema de laboratori.

La conseqüència directa de l'aplicació de la regla de formació de mots és que *panslau*, *superstructura*, *hiperspai*, *subspontani*, *interspecífic*, no són el resultat de cap procés de composició i, per tant, no són mots del català; en canvi, sí que ho són *paneslau*, *superestructura*, *hiperespai*, *subespontani* i *interespecífic*, perquè, independentment del seu caràcter més o menys científic i restringit, són mots de significat predictable formats a partir d'elements que ja existeixen en la llengua.

Una grafia sense la vocal inicial del mot que és l'element nuclear del compost és aberrant des del punt de vista de la norma escrita, perquè no s'até a les regles gramaticals del català. El nucli del compost, que havia de ser un mot real de la llengua —i també de la llengua escrita—, ja no ho és perquè ha perdut una part del seu radical, la primera síl·laba. Proposar una grafia semblant és excloure del sistema habitual de composició un gran nombre de termes, adduint innecessàriament una formació clàssica o de laboratori; és estendre un tipus molt restringit de mecanisme a tot el sistema gramatical.

Deixant de banda les formes clàssiques manllevades directament del llatí escrit —o d'altres llengües no tan clàssiques— i els termes que hem anomenat de laboratori, la composició per prefixació en català s'estableix de forma regular sobre mots existents, independentment de la seva procedència, amb prefixos productius. Així, no sabem què significa el prefix *ad-* perquè només existeix en mots ja prefixats llatins introduïts al català i, si ens trobàvem *adstauració*, per molt que tinguem *instauració* i *restauració*, no sabríem què vol dir. En canvi, en el cas de mots prefixats amb *super-*, per exemple, sí que ho sabem i, aplicant la regla de prefixació, podem formar mots nous, sempre que el significat de l'element nuclear s'hi adigui, amb la seguretat que el resultat és un mot ben format i, per tant, correcte. Si d'una especialitat de l'esquí ens hem avingut a anomenar-la *eslàlom*, adaptant-la fonèticament i després gràficament, podem crear *supereslàlom* i tantes paraules com sigui factible, *minieslàlom*, *pseudo-eslàlom*, *subeslàlom*, etc., sense por d'equivocar-nos i amb la seguretat que són mots perfectament catalans.

Paraules com *estalinització*, *esnob*, *esport*, *estructura*, *esmòquing*, *esgrafiàr*, *esvàstica*, *eslògan*, etc., independentment de la seva procedència i modernor, han patit un procés d'adaptació similar. Es tracta sempre de mots que, en la llengua d'on procedeixen, tenen un grup consonàntic en posició inicial impossible de realitzar en català de manera espontània. Tots aquests mots s'han incorporat amb epèntesi inicial: així és com són en el repertori lèxic de què disposem i així els escrivim.⁹ L'epèntesi és lèxica i, un cop incorporada, forma part de l'estructura sil·làbica del radical. Naturalment, hi ha casos en què l'adaptació gràfica no és total i hom ha decidit de no escriure aquesta vocal epentètica —que inevitablement pronunciem, per exemple a *spin* (fís.)—, perquè es considera un manlleu, sobretot des del punt de vista dels seus usuaris directes.

Com hem dit, el procediment natural de formació de mots és a partir d'elements existents en la llengua. Encara que es tracti de paraules que han patit un procés d'epèntesi inicial pel seu origen i la seva estructura sil·làbica, no podem ignorar els mecanismes lingüístics propis del català, per molt que coincideixin amb els de l'espanyol. Així el català fa espontàniament: *hiperestàtic*, *hiperesnob*, *hiperespai*, *supereslògan*, *superestrat*, *superestructura*, *interestatal*, *interestel·lar*, *subestatge*, *subestació* i *panestalinisme*, que són paraules ben formades, i no ho són *hiperstàtic*, *hipersnob*, *hiperspai*, *superslògan*, *superestrat*, *superestructura*, *substatge*, *substació* i *panstalinisme*.¹⁰ La possible explicació erudita d'aquests mots o del fet que es tracta de manlleus de llengües sense epèntesi inicial equivaldria a considerar-los com a mots

9. Des d'un punt de vista lingüístic, tant és l'epèntesi vocàlica al començament de mot, per exemple en *estop*, com al final, per exemple en *sobre*.

10. No podem deduir del *Diccionari general de la llengua catalana* (1932) que aquesta mena de composició es faci per procediments savis, ja que tenim *interestel·lar*, *hiperestèsia*, *antiescorbútic*, *antiespasmòdic*, *antiestàtic* i *antiestètic*, entre altres. El DiGEC li ha esmenat la plana en la majoria dels casos. Els possibles contraexemples de Fabra, com *sotascruiure*, *entrenyor*, *inscrutable*, al costat d'*inescrutable*, o *rescalfar*, tenen una explicació diferent i, en qualsevol cas, no s'han generalitzat.

savis o com si la composició no fos catalana sinó original, com a *off-side*, *ablaut*, *surmenage*, etc.

Les conseqüències lingüístiques de l'acceptació i la generalització d'aquesta suposada regla d'elisió de la vocal epentètica en mots prefixats són absolutament imprevisibles i produeixen mots aberrants si hom intenta d'aplicar-la, com a tal regla, d'una manera sistemàtica: *panspanyolisme*, *panslau*, *instable*, *insperat*, *substatal*, *substimar*. És evident que no podem desfigurar la llengua escrita d'aquesta manera perquè la forma gràfica reflecteix el resultat d'uns processos morfològics i fonològics aliens i la gramàtica del català en queda afectada. Tampoc no podem justificar que la desaparició de la vocal d'origen epentètic és només una regla ortogràfica que afecta exclusivament la grafia d'aquests mots, perquè, aleshores, no podríem saber quan hem d'afegir aquesta vocal. Així, si al costat d'*inscriure* i *substrat*, per exemple, tenim *superstrat* i *panslavisme* —i, generalitzant, *instable* i *substimar*—, no podem saber a partir de la forma escrita quan hem de llegir, atenent la forma gràfica, [inaskrínwɾə], [supəstrát], [supəɾəstrát], [panəzləβízmə].

Les formes escrites sense *e* entren en contradicció amb les expectatives de tot catalanoparlant que coneix mínimament la normativa establerta, ja que, d'una banda, són contraintuïtives i desorientadores perquè impedeixen una lectura ajustada a la llengua oral i, de l'altra, s'oposen a les normes ortogràfiques establertes perquè, en els casos comptats d'elisió vocàlica que la grafia reflecteix, mai no s'omet un element del radical.

Des del punt de vista fonològic, la desaparició de la vocal provoca necessàriament la desaparició de la primera síl·laba del nucli lèxic i la reestructuració de la síl·laba del prefix amb material fònic propi i aliè. Aquest procés és també contrari a l'estructura pròpia del català, en què els morfemes flectius o derivatius no formen síl·laba, si no és en certes condicions, amb la primera o amb la darrera síl·laba del radical al qual s'adjunten. Així, tant a *reedificar*, *coedició*, *biunívoc*, com a *traduïa*, *puntuo*, etc., desinències i prefixos no formen síl·laba amb el radical. En els casos de processos de composició, els fenòmens fonètics que es produeixen entre contactes vocàlics responen a processos fonològics generals que ocorren igualment en altres compostos i en fonologia de

la frase. Així, a *entreobrir*, *semiautomàtic*, *ultraatòmic*, *autoenceses*, *guardaagulles*, *alaestès*, etc., es produeixen els mateixos fenòmens que en els contactes de mots a la frase —i no per això deixem d'escriure cap vocal ni fem desaparèixer cap síl·laba—, fet que demostra el caràcter compositiu d'aquests mots segons el criteri fonològic.

Des del punt de vista ortogràfic, la normativa de la divisió sil·làbica per a finals de ratlla ens diu que hem de separar les síl·labes del prefix i les del radical sempre que el mot sigui un compost d'elements existents i productius en la llengua. Així, si és necessari, separem *trans-atlàntic* i tenim dos elements reals i productius; en canvi, hem de separar *adscriure*, perquè *ad-* no és un prefix productiu i *scriure* no és un mot del català. En els casos com *interstatal*, és impossible d'aplicar aquesta norma gràfica establerta. Si incorporem part de la primera síl·laba del radical a la del prefix, tindrem *inters-tatal*, aleshores no queda separat el prefix i haurem contravingut la normativa; si adjudiquem aquesta *s* a la síl·laba següent i separem *inter-statal*, aleshores, tindrem un grup consonàntic impossible a començament de síl·laba.

Hem vist fins ara com la forma gràfica, que és una convenció, ha de respectar els seus processos gramaticals de la llengua i les conseqüències lingüístiques que desencadena l'incompliment d'aquest principi. Ens hem centrat en exemples de mots compostos de radicals amb vocal inicial d'origen epentètic i prefixos acabats en consonant, perquè constitueixen els casos en què l'evidència és més clara des d'un punt de vista superficial. Però, com veurem, la proposta de manteniment gràfic de la vocal inicial s'hauria d'estendre també als mots compostos per prefixos acabats en vocal, si hom vol mantenir la coherència de la normativa establerta i la uniformitat de la grafia dels mots.

Els processos fonològics generals dels contactes vocàlics entre mots es produeixen segons la qualitat de les vocals en contacte. Així, dues vocals neutres —independentment del fet que procedixin de *a* o de *e*— es redueixen a una en català oriental. Per exemple, en la frase «que a la mateixa escena», els elements subratllats sonen igual, una sola vocal neutra. Aquest fenomen no queda reflectit en la normativa ortogràfica que només imposa una regla d'apostrofació d'articles, pronomes febles i preposició *de*. De seguida ens adonem que aquesta regla només s'aplica en uns ca-

sos molt restringits sobre un fenomen fonètic molt general i abundant i que l'apòstrof es col·loca sempre en el lloc de la vocal de l'element que no constitueix el nucli lèxic, independentment de la justificació fonològica de l'elisió vocàlica.

A més dels arguments que hem donat fins ara, mots com *infraestructura*, *polisportiu*, *autoscola*, *parastatal* o *antistàtic*, mostren gràficament un fenomen de contacte vocàlic, que en alguns casos no és ni general en català oriental —per exemple, [puljəspurtíw] i [pulispurtíw], [antjəstátik] i [antistátik].

Si havíem d'ampliar l'aplicació de la normativa ortogràfica que correspon a aquest fenomen, ens trobaríem que la vocal inicial d'*estructura* i d'*estatal* forma part del radical de l'element que constitueix el nucli lèxic i, per tant, no podria ser mai omesa. En qualsevol cas, si ja és dubtós que s'estableixi una norma per a reflectir un fenomen fonètic que no és general, i si també ho és ampliar innecessàriament aquesta norma —contravenint l'establerta i complicant-ne la lògica interna— per a reflectir un procés d'elisió vocàlica que, en català oriental, és molt general i no per això s'ha modificat, en cap cas, la normativa establerta, la conseqüència lògica és de mantenir sempre gràficament les vocals inicials del segon element dels mots compostos, independentment del seu origen, ja que s'eliminarien els dubtes sobre la grafia d'aquesta vocal i es podrien fer els enllaços vocàlics naturals com en qualsevol altre context.

De fet, si volem seguir la normativa ortogràfica establerta i sobretot, si acceptem i generalitzem l'esperit i la lògica interna d'aquesta normativa implantada i acceptada de fa temps, el més coherent i el més fàcil és escriure les mateixes paraules sempre de la mateixa manera, sobretot perquè la fluctuació en l'aparició gràfica de la vocal inicial no és una norma fixada ni assimilada, justament per la seva mateixa manca de coherència.

Totes les llengües tenen alguns fenòmens la solució gràfica dels quals és difícilment reduïble a una norma. Aleshores hom ha de decidir mot per mot, cas per cas. Però el sistema de prefixació en català és un procés prou regular per a no haver de recórrer a la composició de laboratori sinó excepcionalment. El fet que trobem, per exemple, *infraestructura* i *superestructura* a

Coromines¹¹ o *antiestàtic* i *interestel·lar* a Fabra¹² ens indica quina és la norma que cal seguir i quin és el criteri sobre el qual han basat els seus treballs i les seves propostes aquests dos grans lingüistes.

En resum, de grafies com *subspècie* o *interstatal* es desprèn una norma que produeix formes aberrants, és a dir, formes que no s'ajusten a l'estructura de la llengua. D'altres com *autostop*, *infraestructura* o *polisportiu* són igualment mal formades, per més que permetin una lectura correcta i no ens facin tant de mal als ulls, més acostumats a veure aquests mots amb grafies alienes. D'aquestes grafies es desprèn una regla que modifica la gramàtica del català perquè impedeix un procés natural de formació de mots molt productiu. L'adopció gràfica generalitzada de la vocal d'origen epentètic s'ajusta a la gramàtica del català, és conseqüent amb l'esperit de normes ortogràfiques i les simplifica, i afavoreix la lectura i l'oralitat dels fenòmens fonètics que apareixen en els diferents contactes de consonants i de vocals.

TERESA CABRÉ I MONNÉ

11. J. COROMINES, *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana* (Barcelona, Curial, 1980).

12. P. FABRA, *Diccionari general de la llengua catalana* (Barcelona, Edhasa).

